

3. ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЖИВОТОТ И РАБОТАТА ВО УСТАНОВАТА

Врз основа на член 168 став 5 од Законот за заштита на децата (Сл. Весник на РМ бр.23/13.....311/20), воспитно-образовната работа во детската градинка се изведува според Програмата за рано учење и развој, базирана врз Стандардите за рано учење и развој, која ја изготвува Бирото за развој на образованието, а ја донесува Министерот за труд и социјална политика. Таа е наменета за децата од раѓање па до шест годишна возраст и со неа се уредуваат особено теоретските основи и принципи, целите на програмата, содржи примери на активности, очекувани резултати и соработка со родителите. Програмата за рано учење и развој треба да е во согласност со развојните капацитети на децата од предучилишна возраст, да се базира врз потребите и интересите за рано учење и развој на децата и да е насочена кон целосно постигнување на развојните потенцијали кај секое дете, вклучувајќи ги и децата со посебни потреби. Воспитно-образовната дејност базирана на Програмата за рано учење и развој се евидентира во педагошката документација и евиденција, која се води во дневниците на воспитните групи и во дневникот од градинката во пишана и во електронска форма.

Организацијата на воспитно-образовната и згрижувачката дејност дава можности за остварување на воспитно-образовни задачи и содржини низ разновидни форми и активности за посебно воспитно-образовно влијание, насочување и следење на детскиот развој.

Воспитно-образовната програма на децата им помага да создаваат сопствени претстави и разбирање на светот што ги опкружува, информации за социјалната и културната средина, да го развиваат логичкото размислување и усвојувањето на математичките поими, говорот, говорното творештво, комуникацијата и описменувањето, фантазијата и творечкиот дух, експериментирањето и истражувачкиот дух, како и правилно социоемоционално и физички да се развиваат. Особено е важно што децата се спремни и брзо се адаптираат во новата училишна средина, успешно се вклопуваат во наставниот процес, имаат богато социјално, емоционално и сознајно искуство, како и разновидни интереси, склоности, творечки способности и позитивни навики, умеења и животни вредности.

Во програмскиот дел за воспитно-образовна работа се вградени следните принципи:

- * Принцип на еднакви можности и почитување на различностите меѓу децата и принцип на мултикултурализам,
- * Принцип на демократичност,
- * Принцип на доминација на игра и принцип на поврзување со животната реалност,
- * Принцип на активно учење и поттикнување на различни начини на изразување,
- * Принцип на усогласеност со возрасните карактеристики и принцип на индивидуализација,
- * Принцип на целосност и интегритет,
- * Принцип на отвореност на воспитно-образовниот процес,
- * Принцип на следење и поттикнување на детскиот развој,
- * Принцип на развојно-процесен пристап,
- * Принцип на критичко вреднување,
- * Принцип на континуиран развој на воспитно-згрижувачкиот кадар.

Покрај принципите за остварување на дејноста неизбежни се и приоритетните цели и задачи во остварување на основната дејност на градинката и тоа:

- *Создавање на оптимални просторни и хигиенски услови и здрава исхрана,

- *Теоријата и практиката го промовираат холистичкиот пристап кон учење во поттикнувањето на раното учење и развој на децата,

- *Опременост на воспитно-образовните групи со соодветен инвентар, играчки, дидактички средства, реквизити за игри и слободни активности,

- *Игри и игровни активности со децата, со цел правилен физички и сензомоторен развој, развој на основните движења, спретност, точност, одмереност и истрајност,

- *Развивање на социјални вештини, негување на другарството, градење партнерски односи, толерантност, развивање на самодовербата и личноста на детето,

- *Развивање на љубопитноста и интересите на детето како основен мотив за поттикнувањето на сознајно-интелектуалниот развој, поддржување на неговите математичко-логични размислувања,

- *Поттикнување на индивидуалните специфичности, потреби, интереси и можности на секое дете, вклучувајќи ги и децата со посебни образовни и психофизички потреби,

- *Практикување тимска работа во реализирањето на дејноста, поттикнувањ на креативноста на секој поединец.

Исхрана и грижа за здравјето и физичкиот развој на децата се организира во зависност од должината на престојот на децата, биолошкиот ритам на детскиот организам и од возраста на децата. Во текот на денот децата добиваат два оброци и две ужинки: појадок, прва ужинка, ручек и втора ужинка. За време на оброците се работи на формирањето на културно-хигиенските навики и бонтон однесување.

За правилен физички раст и развој, како и за зачувување и јакнење на здравјето на децата секојдневно се организираат игровни активности на отворено и во природата.

Во реализацијата на дејноста се применуваат институционални форми како што е целодневен престој и полудневен престој на децата опфатени во воспитно-образовна група од 0 до 6 години возраст.

Во зависност од потребите и интересите на децата и родителите се организираат и реализираат факултативни програми.

3.1 Организација на животот и работата во детските јасли

Во детските јасли опфатени се деца на возраст од 8 месеци до 3 години возраст. Со нив работат стручни лица со завршено соодветно средно образование пропишано со закон и со стекната лиценца за негувател.

Во процесот на остварувањето на згрижувачката функција установата обрнува особено внимание на оваа возраст. Пред се најважно е прилагодувањето на децата на новите просторни услови и вклучувањето во возрасната група.

Храната која им се дава на децата е свежа и високо калорична, усогласена со нормативите за исхрана соодветни на оваа возраст. Во текот на престојот децата добиваат повеќе оброци.

Воспитнато-згрижувачката работа со децата од оваа возраст ја реализираат негувателките преку разновидни воспитно-игровни активности по одредени програми. При изборот на содржините на игровните активности ќе се внимава на психофизичките способности на децата од оваа возраст. Преку различни активности ќе се делува врз: социјално-емоционалниот развој, моторичкиот развој, комуникацијата, музичкото воспитание и интелектуалниот развој.

Целокупната организација на престојот на децата од оваа возраст ќе овозможи задоволување на потребите од храна, игра, активности и одмор кои ќе придонесат за пријатен престој на децата од јаслената група.

Во планот за реализирање на воспитно-образовната работа со децата од најрана предучилишна возраст ќе биде подготвена програма со која покрај посветеност на севкупниот развој на децата во сите развојни домени ќе се внимава и на:

-Воспитна работа за нега на децата и создавање на работни и културно-хигиенски навики преку навикнување на правилна употреба на приборот за јадење, правилно однесување за време на оброците, лична хигиена, постигнување на контрола на физиолошките потреби, обиди за самостојно облекување и соблекување;

-Воспитни активности за помагање на физичкиот развој на децата преку манипулирање со предмети, преместување, испуштање, додавање, совладување на основните движења, координација на движењата и правилна ориентација во просторот;

-Активности за развој на говорот преку вокализација, имитирање на гласот на животните, кратки римувани стихови, вежби за учење на нови зборови, мотивирање на децата за спонтан говор, запознавање со предметите и појавите од најблиската околина, навикнување на правилно однесување, уредност, учење да се чува од опасни предмети и др;

-Воспитни активности за развивање на музичките потенцијали преку слушање на музика и практикување на музички игри, пеење на песни, звучни играчки, практикување на имитативни игри итн;

-Развивање на можностите за приближување на техниките и материјалите за работа од ликовно воспитание преку кинење на хартија со различен квалитет (текстура), игри со тесто или пластелин, шарење со бои, игри со природен материјал како свежи и суви лисја и др.

Посебно место ќе се даде на адаптација на децата во новата средина, нивната социјализација во групата, зајакнување на здравјето и развивање на елементарните движења и развојот на говорот. За успешна реализација на сите активности вработените односно згрижувачките работници кои работат со деца од осумесечна до тригодишна возраст ќе користат прирачници за работа кои се изготвени од тим на УНИЦЕФ за Македонија и МТСП.

Овие активности ќе се реализираат според дневниот распоред во градинката и групата, согласно Програмата за рано учење и развој и тоа:

РАСПОРЕД НА ДНЕВНИ АКТИВНОСТИ За деца до 3 години возраст

Активности	
Прием на деца, слободни активности	До 8,15 ч.

Подготовка за појадок и појадок	08,15 ч.
Реализација на дневно планирање	09,00 ч.
Ужинка	10,00 ч.
Слободни игри и престој на свеж воздух	10,30 ч.
Тоалет, подготовка за ручек	11,30 ч.
Ручек	12,00 ч.
Пасивен одмор - спиење	12,45 ч.
Ужинка	14,45 ч.
Реализација на дневно планирање	15,10 ч.
Слободни игри	15,30 ч.
Заминување на децата	До 16,30 часот

3.2 Организација на животот и работата во детската градинка

Согласно Законот за заштита на децата, министерот за труд и социјална политика донесе Програма за рано учење и развој базирана на Стандардите за рано учење и развој за децата од раѓање до шестгодишна возраст со планирани цели, примери на активности, очекувани резултати, соработка со родители. При планирањето и реализирањето на воспитно-образовната работа за децата од предучилишна возраст основен документ ќе биде “Стандардите за рано учење и развој“ издаден од МТСП, при што ќе се поаѓа од проценката на степенот на развој на децата и врз основа на тоа ќе се планираат можностите за понатамошно унапредување преку планирани воспитно-образовни влијанија во постигнување на стандардите за развој во сите развојни домени како што се: моторен развој, социо-емоционален развој, пристап кон учење, когнитивен развој и стекнување на општи знаења, јазик, комуникација и описменување преку:

- Поттикнување и развој на способностите за стекнување на елементарни знаења и поими за природната и општествената средина;
- Развој на детската креативност во сите домени како животни, работни, истражувачки и создајни;
- Развој и поттикнување на детската чувствителност, љубопитност, радост, задоволство и богатење на емоционалниот живот, мислење, говор, фантазија.
- Развој на детската самостојност, индивидуалност, поим за себе, соработка со врсниците и возрасните;
- Поттикнување на развојот на еколошката свест и воведување на основните начела за зачувување на непосредната животна средина, збогатување на искуствата за сообраќајот во потесната и пошироката околина;

-Поттикнување и создавање на навики за здравствена заштита преку грижа за личната и колективната хигиена, користење на природните фактори и правилна исхрана;

-Развој на културно-хигиенските навики по пат на редовно користење и употреба на културни изрази и културно обраќање кон други лица, правилна употреба на тоалет;

-Поттикнување и создавање на работни навики кај децата како и вреднување на сопствениот и туѓиот труд;

-Развивање на вештини за слушање на својот и туѓиот говор преку воочување на разликите меѓу гласовните и други особености на говорот, артикулација, и дискриминација на одредени гласови со цел отстранување на потешкотии во нивното користење, збогатување на речникот, поврзување на говорот и користење на цели реченици, говорна креативност и творештво;

-Поттикнување и развој на самостојноста, самодовербата, иницијативноста. Способноста за воочување и решавање на проблеми;

-Развивање на способности за правилно користење на ликовните материјали и самостојно творечко ликовно изразување, музичките способности и чувство за ритам, музичко помнење, творештво, интерес за пеење и музички активности.

Домените, субдомените, стандардите, индикаторите и целите се дел од Програмата за работа со децата во предучилишните установи.

Во детската градинка се опфатени деца на возраст од 3 – 6 годишна возраст, односно до поаѓање во училиште.

Работата во детската градинка се одвива во 4 воспитни групи.

Дневниот план и распоред на активности ќе се реализира според програмата за работа во зависност од возраста на децата и тоа:

РАСПОРЕД НА ДНЕВНИ АКТИВНОСТИ

За деца над 3 до 4 години возраст

Активности	Целодневен престој
Прием на деца и слободни активности (игри по избор на децата)	До 8,15 ч.
Утринска гимнастика	08,15 ч.
Појадок	08,30 ч.
Реализација на дневно планирање	09,00 ч.
Ужинка	10,00 ч.
Реализација на дневно планирање	10,30 ч.
Прошетки, набљудувања и престој на свеж воздух	11,00 ч.
Ручек	12,15 ч.
Пасивен одмор - спиење	12,45 ч.
Ужинка	14,45 ч.
Реализација на дневно планирање	15,15 ч.

Слободни игри и средување на центрите за учење	16,00 ч.
Заминување на децата	16,30 ч.

РАСПОРЕД НА ДНЕВНИ АКТИВНОСТИ

За деца над 4 до 6 години возраст

Активности	
Прием на деца, слободни активности (игри по избор на децата)	До 8,15
Утринска гимнастика	08,15 ч.
Појадок	08,30 ч.
Реализација на дневно планирање	09,00 ч.
Ужинка	10,00 ч.
Реализација на дневно планирање	10,30 ч.
Прошетки, набљудување и престој на воздух	11,15 ч.
Средување на центрите за учење	12,00 ч.
Ручек	12,15 ч.
Пасивен одмор	12,45 ч.
Ужинка	14,30 ч.
Реализација на факултативни програми (програми по избор на родителите на децата пр.јазик, балет)	15,00 ч.
Слободни игри и активности и средување на центрите за учење	16,00 ч.
Заминување на децата	До 16,30 ч.

Занималните за воспитните групи се уредени со потребниот мебел и играчки. Се води посебна грижа за хигиената во просториите, исхраната, дневниот одмор на децата, воспоставување на културно-хигиенски навики кај децата, работни навики и друго. Значајно место во работата со овие деца има воспитно-образовната работа, грижа за физичкиот и интелектуалниот развој и грижа за здравјето на децата. Распоредот на секојдневните активности е во согласност со Програмата за воспитно-образовна работа со деца од предучилишна возраст, односно спрема организациониот распоред. Во текот на денот се организираат активности поврзани со секојдневниот живот и потреби на децата со цел да се стекнат со културно-хигиенски и работни навики, да се однесуваат самостојно, со културни навики при јадење, одржување на хигиената и слично. Исто така, ќе се настојува децата да се

стекнат со работни навики преку работното воспитание за кое се организираат повеќе активности.

Во текот на денот се организираат слободни и насочени воспитно-образовни активности. Слободните активности се составен дел од воспитно-образовната работа и се организираат спонтано преку игри, прошетки, набљудувања, работа во центрите, но активности секогаш во корелација со насочените односно групните активности. Слободните активности понекогаш се поврзани и со годишните времиња, просторот и возраста на децата. Насочените активности односно групните се организираат секојдневно спрема утврдениот план за воспитно-образовната работа. Секоја групна активност е поврзана со тематско планирање и преку нив децата се стекнуваат со знаење од повеќе области и ја запознаат природата и општествената средина.

Планирање и организација на воспитно-образовната дејност

Планирањето на воспитно-образовната работа и водењето на педагошката документација од страна на воспитниот кадар ќе се врши според “Програмата за ран детски развој” заснована на современите педагошки аспекти за рано учење и развој на децата од 0 до 6 години, која се базира на меѓусебната поврзаност на различни развојни домени во една холистичка целина, препознавајќи го целото дете и неговата интеракција со социјалната средина.

Раното учење и развој е процес на емоционално, ментално, физичко и социјално созревање низ кое поминуваат децата од раѓање до поаѓање во училиште.

Мерењето на квалитетот на предучилишното воспитување и образование е директно условено од развивањето на стандарди за рано учење и развој кај децата и нивна доследна имплементација. Стандардите за рано учење и развој ги презентираат очекувањата кои што треба да ги достигнат децата од предучилишна возраст во разни аспекти (домени) на развој. Развојните аспекти се меѓусебно поврзани, а децата учат со надградување на веќе постигнатите знаења низ сите аспекти на развој. Ќе се користи развојниот потенцијал на секое дете преку примена на различни практики и пристапи на рано учење, прилагодени на индивидуалните потреби на различни групи на деца.

Планирањето на воспитно-образовната работа е долгорочно-годишно, среднорочно-тематско и краткорочно-дневно.

Во долгорочното годишно планирање се планираат одредени теми, кои во среднорочното тематско планирање се разгрануваат во субтеми со активности по аспекти на развој.

Според позитивната законска регулатива реализацијата на програмата ќе биде преку следните теми:

- Долгорочно годишно планирање на средна и голема група:

1. “Учиме да растеме заедно”;
2. “Јас и моето семејство”;
3. “Есенска слика”;
4. “Во царството на животните”;
5. “Го мериме времето- новогодишни радости”

6. "Зимски радости- биди здрав, биди срекен"
7. "Весли бројки во шарениот свет"
8. "Земјата е дел од вселената"
9. "Природата се буди- пролет";
10. "Македонија- моја сакана татковина- патуваме, патуваме"
11. "Летни радости"

-Долгорочно годишно планирање на мали групи:

1. "Учиме да растеме заедно";
2. "Јас и моето семејство";
3. "Есенска слика";
4. "Во царството на животните";
5. "Го мериме времето- новогодишни радости"
6. "Зимски радости- биди здрав, биди срекен"
7. "Весли бројки во шарениот свет"
8. "Занаети и професии"
9. "Природата се буди";
10. "Македонија- моја сакана татковина- патуваме, се радуваме"
11. "Летни радости"

Горенаведените теми ќе се реализираат во воспитни групи спрема возраста на децата и истите ќе ги реализираат 4 воспитувачки со стекнати лиценци за работа.

Во дневното планирање се планира групна односно насочена активност и работа во центрите поврзана со темата која се разработува. Во текот на планирањето се истакнуваат развојните задачи на темата: предвидени посети, набљудувања, материјалот за работа, соработка со родителите и околината и слично. Времето на реализација ќе зависи од креативноста и интересот на децата.

Воспитно-образовните задачи и содржини во градинката ќе се реализираат низ следниве основни форми на работа:

- утринска гимнастика;
- слободни активности;
- насочена или групна активност;
- активности во центрите за работа и учење;
- прошетки и набљудувања;

Согласно целите на воспитно-образовната работа се води сметка за следните активности:

- следење на детскиот раст и развој индивидуално,
- почитување на детските индивидуални разлики,
- мотивирање на децата кон различни видови на активности,
- развивање кај децата процес на самовреднување,
- соработување со семејството,
- реално планирање во согласност со можностите, потребите и интересите на децата, условите во потесната и пошироката средина,
- тимско работење,
- соработка со стручни институции во пошироката средина,
- обезбедување стимулативна средина, позитивна социо-емоционална клима, нагледност, автентичност во воспитно-образовниот процес,

-поттикнување на децата кон истражувачки, откривачки и креативни процеси.

За воспитно-образовната работа се води соодветна педагошка евиденција: дневник за работа на градинката, главна книга за евиденција на децата, досие за секое дете и дневник во секоја воспитна група за евиденција на тематското планирање, работата во центрите, дневен оперативен план, развојните задачи за секоја тема, како и соработката со родителите. Секојдневно воспитувачот на систематизиран начин го обсервира детето и документира информации во проценката на достигнување за степенот на развој на детето, неговите знаења, вештини и однесување, така да има увид дали детето го достигнало стандардот.

Покрај планираните теми оваа учебна година ќе се реализираат активности од проектот "Градини во детските градинки" преку кој децата се запознаваат со начинот на одредување на здрава храна.

Оваа учебна година ќе се реализира проектот "Градот низ детските очи" предложен од Министерството за труд и социјална политика, наменет за деца од 5-6 годишна возраст, чија цел е развивање на љубов, чувство на патриотизам кон сопствената татковина и родното место, со посети на споменици, културни и други објекти, организирање ликовни работилници и изложби, прослави и манифестации и друго.

По укажување од страна на Министерството за труд и социјална политика ќе се реализира и проектот "Бонтон за деца", наменет за деца од 4 до 6 годишна возраст, преку кој децата од најрана возраст ќе ги научиме на правилно и пристојно однесување и стекнување со културно-хигиенски навики.

Исто така ќе се реализира хуманитарно едукативен проект "Од дете за дете" преку кој родителите заедно со своите деца доброволно ќе се вклучат во хуманитарната акција и ќе донираат детска облека, подароци и друга детска опрема за децата од социјално загрозените семејства, децата од ранливите категории и децата без родители и родителска грижа. Така децата од најмала возраст ќе ги учиме на хуманост и солидарност.

Со Програмата за рано учење и развој се предвидува грижа за хигиената која е една од основните мерки за зачувување на здравјето. Проектот "Моја хигиена – моја навика" е систем за запазување на хигиената и хигиенските навики. Во овој проект се вклучени децата од 2 до 6 годишна возраст.

По предлог на Министерството за труд и социјална политика ќе се реализира Проектот "Семејството и семејните вредности" под мото "Семејството темел на општеството" со цел развивање на свест кај децата за важноста на семејството во градење на почит и љубов кон семејните вредности. Опфатени деца од 4 до 6 годишна возраст.

Преку Проектот "Рециклирање со имагинација" предложен од Министерството за труд и социјална политика се врши едукација на децата од предучилишна возраст за бенефитите од селектирањето на отпадоци и неговото рециклирање. Вклучени се децата од 3 до 6 годишна возраст.

- *Утринска гимнастика и слободни активности*

Преку утринската гимнастика со разновидни физички вежби се делува на развивање и јакнење на целокупната мускулатура и организам на децата како и развивање на телесните способности.

Слободните активности се најдостапна форма за следење на детскиот развој и за организирање на индивидуална работа со децата. Тие се организираат според интересот на децата во корелација со содржината на дневната активност во зависност од материјалот за работа со кој располага воспитувачот и од возраста на детето. Соодветно се застапени игровните активности, игри во кои децата ги имитираат родителите, возрасните и слично. При реализација на овие активности се користи разновиден природен и отпаден материјал, играчки како и други дидактички средства. Тие на секое дете му овозможуваат спонтан игра, креативност, творење и здружување со други деца во заеднички активности.

- *Насочена или групна активност*

Насочените активности (групната активност) се форма на непосредно учење, раководење, насочување, стекнување на нови претстави и следење на детскиот развој. Процесот на учење се остварува низ насочување на детските интереси и активности, преку соодветно планираните теми. Низ добро организирани активности, збогатени со разновидни нагледни средства се богати детското искуство, се прошируваат детските знаења и истите се систематизираат и правилно насочуваат.

Преку стекнатите позитивни навики и умеења се врши воспитно влијание врз особините на детската личност.

Со определување на задачите, изборот на соодветни теми и содржини и нагледни средства за реализација се опфаќаат следните воспитно-образовни подрачја:

- природа и општество;
- комуникација и творештво;
- математика;
- ликовно воспитание;
- музичко воспитание;
- физичко воспитание;
- здравствено воспитание;
- екологија.

Овие воспитно-образовни подрачја се застапени во следните аспекти (домени) на развој:

- 1.Здравје и моторен развој
- 2.Социоемоционален развој
- 3.Јазик, комуникација и развој на писменост
- 4.Когнитивен развој
- 5.Пристап кон учење

Времетраењето на групната активност се определува според возраста на децата, нивниот интерес и видот на активноста.

- *Активности во центрите за учење и развој*

Активностите во центрите се реализираат после групната активност, и во корелација со групната активност. Децата самоиницијативно, според нивниот интерес и желба се определуваат во кои центри ќе работат. Во центрите доаѓа до израз нивната креативност и творештво, каде се реализира дневното планирање. По желба на децата, тие ротираат во различни центри за работа. Постојат повеќе центри за работа меѓу кои:

- конструктивен
- манипулативен
- драмско-семеен
- ликовен
- библиотечен
- истражувачки
- татковински
- центар за изложување на детските творби

Отворањето на центрите за работа зависи исклучиво од целите испланирани во дневниот оперативен план. Материјалите во центрите треба да бидат организирани, јасно наредени, чисти, уредни, достапни за децата, набљудувани, оценувани и постојано збогатувани. Тие треба постојано да се збогатуваат и со природен материјал, а децата да се поттикнуваат за независни избори за слободни и организирани активности.

Преку активностите во центрите, користејќи разновиден дидактички и друг материјал кај децата се развиваат фината моторика, индивидуални творечки потенцијали, креативно мислење, развивање на фантазијата, мисловните процеси и друго.

- *Прошетки и набљудувања*

Прошетките и набљудувањата се планираат и изведуваат во текот на целата година и се поврзани со годишната програма и планираните теми и се реализираат во поблиската околина и дворот на градинката, како и набљудување со посета на подалечни предели и населени места. Набљудувањата се во корелација со темата која се обработува. Пример: ќе се набљудува изгледот и промена на природата во годишните времиња, овошна и зеленчукова градина, цветна градина, шума, мини животински фарми, продавници, пазар, градскиот парк, зоолошка градина, споменици на културата, музеи, некои државни институции, елементи на улица, посета на село и поголеми градски населби и др.

Слободните игри на децата, престојот на чист воздух, прошетките, користењето на реквизитите со кои располага градинката и детските игралишта што се во непосредна близина на градинката овозможуваат децата да ги проверуваат и потврдуваат на свој индивидуален начин сопствените способности. Преку овие игри кај децата се развива другарство, солидарност и способност за живеење во колектив и подредување на своите интереси на интересите на групата.

3.3. Работно воспитание на децата

Работното воспитание на децата треба да се негува од најрана возраст со цел да се развијат позитивни чувства кон работата и да се развијат елементарни навики и вештини кои ќе им помогнат на децата во понатамошниот развој, во развивање на самодовербата како важен фактор за развој на децата. За остварување на овие задачи ќе се потрудиме кај децата:

-да се создаде интерес и позитивен однос кон средствата за игра преку играње на игри со играње на улоги кои имат итативен карактер,

-постојано поттикнување на осамостојувањето во учењето како и во совладувањето на елементарните навики на самостојно облекување, соблекување, јадење, одржување на лична хигиена и хигиената во просториите, чување на играчките и усвојување на одредени улоги и задолженија, сампослужување за време на оброците, самостојно користење на приборот за јадење и самостојно консумирање на храна, осамостојување при извршување на физиолошки потреби, поделба на обврските меѓу членовите од групата, средување на играчките во занималната и др.

-развивање на креативноста на децата со активности кои ќе имаат можност да користат различни материјали со различен квалитет и техники за користење на истите.

При извршувањето на овие задачи постојано ќе се применуваат мотивациони средства како: пофалба, одобрување, поттикнување и насочување. На овој начин децата стекнуваат доверба и чувство на сигурност.

Исто така, ќе се настојува децата да се стекнат со работни навики со тоа што ќе се организираат содржини и активности како што се средување на занималната после игрите, активности при чистење на дворот, учество во сервирање на оброците, со воведување на дежурство и друго.

Ќе бидат организирани работни активности со децата во градините направени за проектот “Градини во детските градинки” како садење, плевеење, вадење на растенијата и друго.

Игрите се најприроден начин за поттикнување и негување на работното воспитание, личниот пример на воспитувачот, родителите и затоа е тесна соработката меѓу семејството и градинката и доколку се дополнуваат и поддржуваат во активностите ќе имаме потполн успех и ќе воспитаме деца кои ќе се способни самостојно и одговорно да се однесуваат дома и во градинка. Сите планирани активности ќе се реализираат во една прилагодена, релаксирана социо-емоционална клима, поттикнувајќи го при тоа афинитетот на секое дете, но и давање на поддршка кога не успеваат во реализацијата на одредени активности со цел градење самодоверба, но и доверба во луѓето кои се грижат за нив.

Преку организирање на работилници во кои активно учествуваат и родителите на децата со користење на различни материјали кои ќе ја побудуваат љубопиноста, креативноста, кооперативноста кај децата. Со реализација на предвидените проекти и проектни активности поддршката и соработката со родителите ќе биде од особена важност, како би се поттикнувале родителите да го споделат своето драгоцено време со своите деца од што повеќекратна корист ќе имаат децата. Позитивниот став кој треба да го покажат родителите во многу ќе помогне да воспитаме деца кои

ќе имаат длабоко всадени позитивни чувства кон работата, ќе искажуваат почит кон возрасните, другарчињата и работата.

Со реализација на активности од еко-програмата децата го осознаваат процесот на работа во цветна градина и градина во која ќе засадиме различни култури, со што се поттикнува чувството на истрајност, одговорност и постојаност грижејќи се за засадените цветни и градинарски растенија.

3.4. Еколошко воспитание

Во услови на глобално затоплување на планетата земја, како неопходност се наметнува потребата од стекнување на знаења за зачувување на природата и околината во која живееме уште од најрана возраст. Овие знаења децата ги добиваат преку реализирање на проектни активности и содржини од еколошкото воспитание, со што се стекнуваат со што се стекнуваат со еколошка култура, стекнуваат еко навики кои ги применуваат во секојдневното живеење и истите преминуваат во начин на живеење и однесување. Заедничкото делување на сите фактори важни за развојот на децата како: родителите, градинката и локалната средина ќе придонесат нашиот град да стане подобро и почисто место за живеење.

Еколошкото воспитание во оваа учебна година ќе биде застапено низ сите воспитно-образовни подрачја со разни содржини. Децата ќе бидат вклучени во расчистување и уредување на дворната површина со засадување на дрвца, цвеќиња, одгледување на собни и украсни растенија, учество во одржувањето на хигиената во просториите во кои престојуваат и друго. Со овие активности ќе се делува врз развивање на еколошката свест кај децата, да внимаваат и да се грижат за својата околина, да не расфрлаат отпадоци, да научат да го селектираат отпад, да воочуваат како може да се разубавува просторот, развивање љубов кон природата, воочување на убавините во природата, грижливо однесување кон околината, организирање заеднички еко-акции со вработените, децата и родителите.

3.4.1 Еколошка едукација и ориентација кај децата од предучилишна возраст

Живееме во мошне турболентно време, кое ни отвора нови хоризонти на истражување и работа во воспитно – образовниот процес. Секојдневно се соочуваме со различни проблеми на животната средина кои се од круцијално значење за опстанокот на нашата планета. Со само тоа доведен е во прашање правилниот раст и развој на идните поколенија. Неопходна е правилна еколошка едукација и рационално управување со животната средина што значи да се направи избор за најдобри начини за користење ограничените природни ресурси. Притоа рационалноста и ефикасноста на решенијата, зависат пред се од квалитетот и релевантноста на значењето со кои се располага во донесувањето одлуки. Со тоа се придонесува за подигање на свеста и промени на навики кај децата од најмала возраст, со поттикнување да превземат иницијативи и да бидат позитивен пример. Треба да им се објасни на децата на адекватен начин, дека ние сме тие кои треба да придонесеме за подобра животна средина. Со сигурност може да се каже дека централна улога во развојот на еколошката свест кај децата од

предучилишната возраст, а особено разбирање помеѓу животната средина ја имаат информациите со кои се стекнуваат од рана возраст. Од таму произлегува и одговорноста што му припаѓа на предучилишното образование и воспитание како и местото што тоа го има во целосно и посестрано еколошко воспитание и образование на генерациите што доаѓаат.

Тоа пак има за цел заштита на биолошката разновидност, прифатливо користење на нејзините компоненти и чесна праведна распределба на придобивки настанати како резултат на користење генерички ресурси вклучително преку пристапот до истите и преку трансферот на соодветни технологии имајќи ги во предвид на тие ресурси и технологии, како и преку соодветни фондови. За да се придонесе кон заштита на правото на сегашни и идни генерации, да живеат во животна средина што е соодветна за нивното здравје и добросостојба со што се гарантираат правата до информациите и учество на јавноста во одлучувањето и пристап до правата кај прашањето поврзано со заштита на животната средина.

Ние како еко градинка ја имаме усвоено заштитата на животната средина како една од основните вредности за управување и раководење.

Во нашата воспитно – образовна институција покрај тоа што ќе ги воспитуваме и едуцираме децата на тема заштита на животната средина, паралелно ќе се едуцираат сите вработени и ќе ја имплементираме програмата во ВОП.

Само со влегувањето на еколошките содржини во рамките на воспитно – образовната работа со децата од предучилишна возраст ќе се надмине состојбата на висок степен на деградација на животната и работна средина, природните еко системи и живиот свет во нив, како и опасноста од се поголеми нарушувања на природната рамнотежа во сите сфери на живеење. Притоа го имаме во предвид фактот дека човекот со својата неукост и крајна индолентност кон животната средина се јавува како примарен фактор за загрозување на својот основен животен простор.

Со сето ова може да констатираме дека покрај родителите, како примарен фактор на воспитување на детската индивидуа не помала е улогата на детската градинка. Во однос на партиципирање на еколошката едукација и правилна ориентација на еколошката свест кај децата од предучилишна возраст со севкупниот воспитно – образовен тим на градинката, може да резимираме дека работи перманентно на еколошко – етичка едукација на најмладите.

Токму овој вид едукација се имплементира во сите воспитно – образовни содржини затоа што сметаме дека етичките сознанија стекнати во најрана возраст се основа на целокупно натамошниот развој на еколошката свест и етичко дејствување на детската личност.

Задоволувајќи ја својата љубопитност ако сирнеме во светската литература ќе синтетизираме дека се става посебен акцент на етичко и еколошкото воспитување, како дел од секојдневните начини на педагошкото дејствување и разбирање.

Како битен фактор во формирање на личноста на детето најзастапени воспитно – образовни содржини се од екологија во кој проткајува етичко

воспитание и образование и тоа низ универзалните вредности: мир, љубов, вистина, ненасилство и добро однесување.

Кажано со други зборови низ разновидни игровни активности и секојдневна примена на најголемите животни и морални вредности во етичкото воспитание на децата, со што се надеваме дека ќе успееме да создадеме генерации со високо развиено ниво на еколошка свест и вечна и љубов кон природата и се што не опкружува.

Од месец Мај 2011 год. нашата градинка стана дел од мрежата “Еко – градинки”, раководени од Министерството за образование и наука и здружението ОХО, со што екологијата стана задолжителна во предучилишната едукација.

Ова е резултат на заложбата и постигнатите резултати на градинката, која заштитата на животната средина ја постави како една од основните вредности и приоритети во своето работење.

Во услови на глобално климатски промени на планетата неминовно се наметнува потребата од стекнување на еколошко воспитание и образование од најрана возраст, што децата го добиваат секојдневно со реализирање на активности и содржини преку ВОП области. При тоа потребна е неспорна соработката со родителите, со Локалната самоуправа, Градоначалникот, Директорот.

Оваа година се продолжува со имплементација на програмата “Интеграција на еколошка едукација во Македонскиот образовен систем“ (ОХО), препорачана од МОН на РМ и Шведската агенција за развој и соработка, а врз основа на заклучоците од Владата на РМ за вклучување на еколошката едукација во македонскиот образовен систем, за што Министерството за образование и наука потпиша Меморандум за соработка со Шведската агенција за развој и соработка за поставување на програмата “Немаме резервна планета“ на институционално ниво, дел од задолжителната Програма за работа на градинките и училиштата.

Целта на оваа програма е интеграција на заштитата на животната средина во воспитно-образовниот процес, подигнување на свеста на децата, воспитувачите, другиот персонал, родителите и на сите оние кои директно или индиректно се вклучени во работата на градинката, стекнување активна и одговорна улога во заштитата на животната средина која ќе ја практикуваат во градинката, во домот, во локалната заедница и пошироко.

Во програмата ќе се реализираат следните еколошки цели:

- формирање правилен и позитивен однос кон природата и урбаната средина,

- осознавање на потребата од чистота и уредност во градинката и во домот и начините на грижа,

- осознавање на потребата од заштита и грижа за животната средина,

- согледување на влијанијата на човекот кон природата, воочување и препознавање на позитивните и негативните промени кои настануваат како резултат на човечкото делување,

- воочување на примери на грижливо однесување кон природата и средината во која секојдневно се престојува, игра, учи, живее,

-осознавање на децата со природните ресурси кои човекот, животните и растенијата ги користат за својот опстанок (вода, почва, воздух, сонце, дрво, нафта),

-стекнување на сознанија за потребата од зачувувањето на природните ресурси (важноста на водата и штедење на истата, штедење на енергијата, одпадот и односот кон него за чиста животна средина, грижа за растенијата, грижа за животните, грижа за планетата Земја,

-поттикнување и грижлив и економичен однос кон материјалните вредности (чист простор, украсни растенија, куќички за птиците, пошумување и слично).

Целта на проектот е еколошка едукација на повеќе нивоа:

- Ниво на Совет на родители
- Ниво на воспитно-образовен кадар
- Ниво на вработени во Установата
- Ниво на деца
- Ниво на општествена заедница
- Ниво на општина
- Ниво на НВО
- Ниво на медиуми

Крајна цел на оваа програма е достигнување на статус на ЕКО ГРАДИНКА.

Програмата за екологија се спроведува во повеќе чекори и тоа:

- Формирање на ЕКО одбор
- Анализа на состојбата на животната средина;
- План на активности
- План за информирање и вклучување на училиштата и локалната заедница;
- Поврзување со воспитно-образовната програма
- Еко кодекс

3.5 План за реализација на содржини од областа за еднакви можности

Во рамки на реализација на воспитно-образовната програма во сите воспитни групи во детската градинка “Гонча Туфа” - Крушево, застапени се содржини односно работни активности во кои децата преку игра им помагаат во работата на возрасните и го имитираат нивниот начин на реализација на активноста и однесувањето. Токму во рамките на тие работни активности се предвидени основите на програмата за еднаквост на машките и женските деца преку кои се надминуваат стереотипите, предрасудите и научните норми за тоа што е машка што е женска работа, кои се играчки за машки, кои се играчки за женски деца и тн. Покрај активностите кои се предвидени за

реализација преку воспитно образовната програма, посебно место ќе заземат и средбите со родителите, на кои преку практични примери ќе се трудиме да им помогнеме да ги одстранат и надминат стекнатите сваќања за поделеност на активностите на машки и женски, спорт за машки и женски, боја на облека за машки и женски и тн.

Работата по проекти што е начин на реализација на воспитно образовната програма овозможува вклучување на сите деца без исклучок при спроведување на проектните активности како од еко програмата, така и од останатите проектни активности кои се реализираат во текот на годината, како на пример:

- При реализација на приредбите сите деца ќе учествуваат во игрите и драматизациите;
- Подготовка на зимница, за време на празници како Коледе, Бадник, Божиќ, Велигден, при традиционалните подготовки ќе учествуваат сите деца од градинката;
- Уредувањето на цветната градина, дворот, грижата за растенијата и други еко активности ги изведуваат децата заедно со помош на возрасните кои им даваат пример за работа;
- При посета на институции и организации децата треба да се запознаат со занимањата и професиите на другите луѓе и при тоа да сватат дека сите професии се подеднакво достапни и за машките и за женските.
- Преку вклучување на професионалци кои вршат машки или женски професии ќе им докажеме на децата дека секоја професија е и за машко и за женско, како на пример: жена – војник, жена – полицаец, маж што шие или вези на машина и др.

Секојдневните активности во занималната покажуваат дека подеднакво ќе се грижат и машките и женските деца за успешна реализација на истите, возрасните и децата заедно работат за да имаат уреден, функционален простор во кој ќе престојуваат. Мора да нагласиме дека еднаквите можности не ги сваќаме како родова еднаквост, туку овде даваме акцент и на вклучување во редовните групи и деца со лесна пореченост во развојот. За таа цел во нашата установа вработените кои се непосредни реализатори на целокупните активности во групата и кои се постојано со децата имаат непроценлива заслуга за правилна адаптација на тие деца во групата, во рамките на нивните развојни можности.

Треба да го посочиме на фактот дека пак потребата од откривање и поттикнување на надарените деца и овозможување на развој на нивните способности е од уште поголемо значење, за што треба да се направат напори за прилагодување на програмата за работа, можности за напредување кои ќе бидат усогласени со основното образование.

Меѓутоа, за да можеме да влијаеме на правилен поглед на свет на еднаквост меѓу родовите, треба прво возрасните да се ослободат од предрасудите кои им се длабоко вкоренети, па потоа да делуваме воспитно кај децата, затоа и овде е клучна соработката на родителите со воспитувачите и со пошироката заедница преку учество во трибини, едукативни работилници да се делува на сите фронтови едновременно за да биде успехот целосен.

3.6 Здравствена заштита на децата

Со оглед на тоа дека во предучилишните установи престојуваат деца од 8 месечна до 6 годишна возраст, период кога е потребна максимална грижа за нивниот развој и телесно здравје, ќе се спроведува континуирана превентивна медицинска грижа.

Овој период во детскиот живот е обременет со разни видови болести што го напаѓаат детето, а со тоа се потенцираат и специјално настанатите услови на колективен живот.

Целта на задачите за здравствената заштита се:

- де се обезбеди најдобра можна избалансирана исхрана;
- да се спречат што е можно повеќе банални инфекции и заразни заболувања;
- да се овозможат најдобри хигиенски услови за престој;
- како да се постигне рано откривање на вродени и стекнати мани со цел што побрзо да се корегираат истите и слично.

Носители и извршители на мерките за здравствената заштита е целокупниот вработен персонал. Целта на здравствената заштита на децата од градинката е подигање на здрава и правилна психо-физички и социо-емоционална личност и отстранување на штетното влијание врз здравјето на децата. За да се постигне целта пред се е важно организирање на правилен ритам на животот во градинката и семејството:

- правилна исхрана со високо калорична вредност, соодветна на биолошкиот ритам на детскиот организам;
- редовно следење на растењето, развојот и здравствената состојба на децата;
- правилен распоред на активностите во текот на денот и задоволување на животните потреби од храна, одмор, игра и одржување на хигиената.

Сето ова се изведува преку континуирана грижа за прехранбените продукти што се употребуваат, преку контролата на хигиената на објектот, персоналот и децата, преку ефикасна тријажа, преку систематски прегледи, едукација на персоналот за подобра здравствена заштита и контакти со родителите со цел да им се објаснат откриените заболувања кај нивните деца за што побрзо и навремено корегирање. Носители на здравствената заштита во градинката се всушност сите вработени бидејќи нивниот контакт со децата е постојан. Ова го координираат негувателките кои работат во Установата.

Во склоп на здравствената заштита, покрај останатите активности со децата во насока на развивање на телесните состојби кај детето, ќе се работи за надминување на проблемот на рамните стопала кај децата, особено кај децата од четири до шест годишна возраст.

Редовно ќе се извршуваат санитарно-инспекциски контроли од страна на надлежните служби од Заводот за здравствена заштита како и редовно извршување дезинфекција, дезинсекција и дератизација во Установата. Дадени се упатства за постапување за заштита од заразни болести и упатства за заштита од корона вирусот.

За превенција и заштита од кариес на забите на децата ќе се извршуваат систематски прегледи од страна на стоматолог како и редовни предавања и работилници и давање практични упатства за одржување на хигиената и здравјето на забите.

Ќе се вршат редовни контроли во кујната од страна на Центарот за јавно здравје, Агенција за храна и ветеринарство и Државниот санитарен и здравствен инспекторат.

3.7 Јавна и културна дејност

Покрај основната воспитно-образовна и згрижувачка дејност во Установата особено ќе се обрне внимание и на културно-забавниот живот на децата. Со цел кај децата да се развие љубов кон убавото, уметноста, музиката и литературата, ќе се посетуваат сите приредби што ќе се одржуваат во градот од страна на детски драмски театри, куклени претстави, детски фестивали и други манифестации наменети за деца. Ќе се организираат посети на музеи, галерии, историски споменици и друго.

Во градинката ќе се организираат прослави и приредби по повод:

Нова Година, Осми Март, Патрониот празник на градинката, ќе бидат одбележани и државните празници со разни содржини и тоа: 8-ми Септември, 11-ти Октомври, 1-ви мај и други.

По повод денот на шегата “1-ви април” во Установата ќе се организира маскембал при што децата маскирани дефилираат низ улиците на градот и градскиот плоштад.

Во текот на годината ќе се организираат прослави на родендени и имендени на децата.

Во склоп на темите за работа и надвор од нив ќе се организираат куклени претстави во холот на градинката во кои главни учесници ќе бидат воспитувачките. Ќе се организираат драмски претстави од страна на професионални глумци од Скопје.

Покрај овие содржини децата ќе земат учество и на разни фестивали и манифестации за деца организирани на ниво на град.

Ќе се учествува на ликовен конкурс организиран на ниво на Република во организација на Сојузот за грижи и воспитување на децата на Македонија.

Ќе се организираат екскурзии и посети на други градинки.

Распоред на активности кои ќе се реализираат во текот на годината според календарот на значајни датуми од септември па до јуни:

- 8-ми Септември – Ден на независноста на РСМ - Септември,
- 20-ти септември – Еко проект- МЛАДИ ЕКОЛОГИСТИ- Септември
- Недела на детето – Со планирани активности за време на целата недела -од 03 до 07 Октомври,
- 4-ти октомври – Иницијатива за еколошка општина “За чисто Крушево”- Октомври,
- 11-ти Октомври - Ден на народното востание – Октомври,
- 23-ти Октомври - Ден на македонската револуционерна броба – Октомври,
- Ја испраќаме есента – Приредба од децата за родителите – Октомври,
- Да ја украсиме занималната – Работилница со родителите – Декември,
- Нова година – Приредба – Декември,
- Коледе, Божиќ, Бадник – Ја негуваме традицијата – Јануари,
- Да направиме подарок за мама - Работилница со родителите – Март,
- 4-ти Април - Одбележување на патрониот празник на градинката – Април,
- Денови на екологијата- еднаш месечно во текот на целата година,

- 1-ви Април - Погоди кој сум – Маскембал – Април,
- Хуманитарна акција – Да ја подариме омилената облека, користени играчки и сиковници двапати годишно (за недела на детето и за Велигден),
- 22-ри Април - Ден на планетата земја – Април,
- Да фарбаме најубаво јајце- Работилница со родители по повод Велигден- Април
- Како да се движиме по улица? – Мај,
- Завршна приредба – Јуни.

Посебно место заземаат приредбите, новогодишните празнувања со доаѓањето на Дедо Мраз и сите активности кои се поврзани со него зошто сето тоа има некој посебна магија. Со обележување на сите празници кои следат после Нова година, Бадник, Божик, Велигденските празници, пролетните и еколошки активности и одржувањето на Завршната приредба ќе заокружиме уште една година исполнета со јавни и културни празнувања и активности на децата и вработените во детската градинка “Гонча Туфа” – Крушево.

3.8 Соработка со родителите

Соработката помеѓу семејството и градинката е значаен фактор во процесот на воспитание и развој на детската личност.

Семејствата и предучилишните установи се упатени едни на други и успехот на воспитувањето зависи од постојаната комуникација. Појдовна основа за соработка со родителите се взаемното почитување, интересите на децата и нивната желба тие да им бидат здрави, задоволни и спремни за животот што ги очекува.

Соработката на детската градинка со родителите и квалитетната комуникација на релација воспитувач/негувател-родител е еден од основните фактори, насочени кон обезбедување на правилен и оптимален развој и учење на детето. Во реализација на целите, содржините и активностите од оваа програма предвидени во рамките на секој аспект од развојот на детето, треба да се обезбеди:

-Поттикнување на родителите за учество во креирање на Годишната програма за работа на детската градинка;

-Поттикнување на родителите за нивно активно вклучување во подготовката за воспитно-образовниот процес (договори за реализација на одредени теми, изработка на дидактички средства и материјали за реализација на воспитно-образовната дејност и сл.);

-Поддршка на родителите за учество во реализација на дел од планираните содржини;

-Присуство на родителите во детската градинка во процесот на адаптација на детето, на креативни работилници во градинката во врска со различни поводи и празници, присуство на заеднички прослави, приредби на децата, излети, проектни активности и сл.;

-Организирање на родителски средби и разговори со родители (индивидуални мали групи и заеднички);

-Информирање на родителите (усно и писмено-интернет комуникација, огласна табла, информативни материјали и др.) во врска со развојните

постигања и напредувања на децата, како и со актуелни настани во градинката;

-Консултативни разговори со цел навремено реагирање и конструктивно решавање на проблеми поврзани со развојот и учењето на детето;

-Учество на родителите во критичко вреднување на постигањата на детето и работата на градинката.

Градинката треба да биде подготвена и отворена за едукација и поддршка на родителите.

Задачи на тимот во градинката	
	-Да негуваат професионализам во работата со родителите и почитување на родителите како рамноправни партнери во развојот и учењето на децата од предучилишна возраст
	-Да го негуваат дијалогот со родителите во врска со детскиот развој и учењето во градинката и во домот
	-Заедно со родителите да обезбедуваат најдобар можен начин на усогласување на различните воспитни влијанија во опкружувања во кои престојува детето: семејство, градинка, игротеки, детски клубови ...
	-Да обезбедува услови за квалитетно партнерство, доверба, добредојде, пријатна атмосфера (катче за родители, пано за родители, размена на информации во индивидуални и групни разговори, заеднички активности за планирање, реализирање и евалуација на воспитно-образовната работа)

Содржината на партнерството може да се реализира низ некои форми на соработка:

Форми на соработка	Цел
<ul style="list-style-type: none"> -родителски средби -попладневни креативни работилници -дневни неформални контакти -индивидуални и групни разговори и дискусии -писмени објаснувања и контакти -известувања преку паноа за родители -изложба од детски изработки -посета на родителите во домот и на работното место -воспитно-образовни активности со родители -образование за одговорно родителство -учество на родителите во Совет на родители -вклучување на родителите во реализирањето на активности од воспитно-образовната дејност: приредби, манифестации, прослави, изложби, излети, посети... -обработка на теми од областа на педагогијата, психологијата, дефектологијата, здравството, со цел едукација на родителите -изработка на флаери со актуелни педагошки содржини. 	<ul style="list-style-type: none"> -запознавање на родителите со планот и програмата за работа со децата во текот на воспитната година, примената на детски списанија и прирачници, како и запознавање со факултативните програми во градинката -поттикнување на емоционалниот развој преку заедничко дружење и развивање на креативните способности -позитивен став кон институционалното воспитание и образование на децата од предучилишна возраст -насочување во изборот на постапки и средства во однос на позитивните влијанија во воспитувањето и развојот на децата -развивање на поголема чувствителност за ситуации кои влијаат на психичкиот развој и посебно на емоционалниот аспект од развојот -усогласување на позитивните влијанија во грижата за здравјето, развојот, воспитанието и образованието на децата.

Во текот на воспитната година ќе се реализираат повеќе форми на соработка со родителите:

Активности	Време на реализација
Родителски средби, едукативни работилници, организирани наменски, како дел од проектните активности, одбележување одредени датуми...	Септември - Мај
Активно учество со конкретни активности по повод Детската недела	Октомври
Соработка и учество во организирањето и реализирањето на проектни активности, посети, прошетки, хуманитарни акции, еко кампањи...	Во текот на восп. година
Креативни работилници по повод испраќање на есента	Ноември
Новогодишна креативна работилница, лотарија и забава	Декември
Креативна работилница по повод денот на жената	Март
Еко акции и кампањи по повод денови на пролетта и екологијата	Март
Велигденска креативна работилница	Април
Учество во организирање и реализација на активности по повод ден на ЕУ	Мај
Учество во организирање на активности за одбележување на денот на семејството	Мај
Учество во организирање и реализирање на прослава по повод испраќање на децата во училиште	Јуни

Друг аспект на соработката на семејството со градинката е:

-Континуирано настојување на градинката вредностите кои градинката ги формира и почитува да ги усвои и семејството како свои вредности и го поддржува нивното постоење и надвор од градинката т.е во семејството. Тоа се вредности на: самостојност, дружељубивост, одговорност, прилагодување, истрајност и одлучност.

-Секој напредок кај децата е последица на заедничкото делување на родителите и градинката, а нестабилност или регресија е знак дека соработката била површна и недоволна.

-Со своите предлози, сугестии, препораки, родителите да ја унапредат творечката средина во која престојуваат нивните деца и така интерактивно поттикнувајќи го развојот на децата во групата.

-Прифаќајќи ги препораките од воспитно-згрижувачкиот тим родителите навремено ќе го насочуваат развојот на своето дете, во оптимален правец и создавање услови своевременно да формира навика и вештини прилагодени на возраста на детето.

-Пред родителите има огласна табла, која покрај директниот разговор е прв чекор во информирањето за активностите на детето во градинка. Родителите

треба да планираат, организираат, менуваат, да бараат оваа табла да биде што, побогата и посодржајна, а со тоа и престојот на нивното дете во градинка ќе биде поттикнувачки и посодржаен.

Успешно реализирање на воспитно-образовната и згрижувачката дејност зависи од добро воспоставената меѓусебна соработка помеѓу градинката и семејството и обратно.

Воспитувањето на децата е посебна обврска на градинката и заради тоа е многу важна меѓусебната соработка на семејството и градинката.

Воспитувањето на децата е заедничка обврска на родителите и предучилишната установа, па затоа е неопходно потребно меѓусебно запознавање и соработка.

Добра соработка со семејството претставува взаемно почитување и доверба меѓу родителите и воспитно-згрижувачкиот кадар.

Меѓусебното познавање и разбирање ќе овозможи договор и усогласување на ставовите и постапките во воспитувањето на децата. Отвореноста на Установата кон семејството подразбира не само учество на родителите како корисници на услуги туку и директно вклучување во осмислување и збогатување на воспитно-образовниот процес. Меѓусебното информирање содржи податоци врзани за животот на детето во семејството и Установата.

Форми на меѓусебно информирање и соработка се секојдневните контакти, писмените информации преку огласната табла, на родителските средби (без и со предходна најава), групните и општите родителски состаноци, организирани работилници, присуство и учество на насочени и слободни активности, посети во домовите на децата и воопшто присуство во животот во градинката.

Родителите, преку Советот на родители, ќе се вклучуваат во разни активности по нивна иницијатива.

3.9 Следење и унапредување на воспитно – згрижувачката дејност

Унапредувањето и следењето на згрижувачката и воспитно-образовната работа во детската градинка “Гонча Туфа”-Крушево ќе се реализира преку планот и програмата за работа на:

- Стручен совет
- Совет на родители
- Совет на воспитувачки
- Совет на негувателки
- Директор

3.9.1 Стручен совет

Ред. бр.	Содржина на работа	Носител на активност	Време на реализација
1	- Давање на стручни основи за изготвување на годишната програма за работа за учебната 2022/2023 година; - Предлог активности кои ќе се реализираат со Еко програмата во	Директор, Членови на стручен совет	Септември

	<p>учебната 2022/2023 година;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Формирање на воспитни групи - Распоред на вработените по воспитни групи; -Распоред на дневни активности по возрастни групи; - Изготвување на листа за јадење; - Упис на деца; - Организирање на родителски средби во сите групи; - 8-ми Септември - предлог активности за одбележување на празникот; -Договор за учество во Еко проект на ниво на градинка “Млади екологисти”. 		
2	<ul style="list-style-type: none"> - Предлог активности за одбележување на Недела на детето; - План за одбележување на 11-ти Октомври и 23-ти Октомври; - Договор за престојна Есенска приредба; - Разгледување на тековни прашања околу воспитно-образовната работа и организацијата на работа; 	Директор, Членови на стручен совет	Октомври
3	<ul style="list-style-type: none"> - Активности и подготовки за есенска приредба; - Спроведување на Еко програмата преку повеќе активности; 	Директор, Членови на стручен совет Еко -одбор	Ноември
4	<ul style="list-style-type: none"> - Договор за престојните Новогодишни празнувања; - Организирање работилница – Да ја украсиме нашата занимална со родителите; - Предлог активности за организирање на приредба по повод Новогодишните празници; 	Директор, Членови на стручен совет	Декември
5	<ul style="list-style-type: none"> - Бадник, Божиќ наша традиција – активности за начин на обележување на престојните празници; - Текот на реализирањето на Еко програмата; 	Директор, Членови на стручен совет Еко-одбор	Јануари

	- Анализа на реализираните воспитно-образовни активности во изминатиот период;		
6	- Разгледување на тековни прашања од сите области на работењето на градинката; - Активности околу организирање на едукативна работилница во соработка лекар специјалист од одредена област;	Директор, Членови на стручен совет	Февруари
7	- Активности околу организирање на работилница на која учествуваат татковци и деца по повод празникот 8-ми Март; - Приредба за 8-ми Март; - Едукативни родителски средби со родителите; - Еколошки активности во соработка со пошироката заедница - Тековни прашања од работата на градинката;	Директор, Членови на стручен совет, ЕКО одбор	Март
8	- Активности околу организирање прослава за 1-ви Април; - Активност околу организирање на прослава за 22-ри Април - Ден на планетата земја – Април - Хуманитарни активности; - Предлог активности околу организирање на работилница по повод велигденските празници;	Директор, Членови на стручен совет	Април
9	- Активности за организирање на екскурзија за посета на детска градина од соседна општина; -Едукативна работилница со родителите; - Завршна приредба;	Директор, Членови на стручен совет	Мај
10	- Анализа на реализираните активност од сите области во текот на годината – воспитно образовната работа, соработката со родителите, соработката со пошироката околина;	Директор, Членови на стручен совет	Јуни

3.9.2 Советот на родители

Советот на родители ја следи, разгледува и дава мислење за остварувањето на дејноста во детската градинка. Советот на родители ќе се ангажира во давање помош за реализирање на зацртаните активности во програмите за работа со децата. Ќе се залага за давање на иницијативи и предлози за некои активности во градинката, како изнаоѓање донации за потребите на градинката или за децата, пр. собирање финансиска помош, собирање облека за социјално загрозени деца, вклучувајќи се во хуманитарно едукативниот проект “Од дете за дете”, организирање акции за засадување на украсни дрвца и цвеќиња во дворот и терасите, украсување на занималните и холот на градинката, собирање играчки и сликовници, организирање работилници за разни изработки, дружење меѓу родителите и друго.

3.9.3 Совет на воспитувачи

Советот на воспитувачи го сочинуваат сите воспитувачки од установата и истиот во текот а годината преку редовни средби ќе разгледува прашања од различни области кои произлегуваат од спецификата на работата, но и од моментално актуелни проблем како:

- Размена на искуства и знаење за имплементација на електронско водење на педагошката евиденција како дневник за работа во група, глобално тематско и дневно планирање;
- Естетско и функционално уредување на просторот во кој што престојуваат децата;
- Организирање на родителски средби и работилници по одделни теми важни за развојот на детето;
- Изготвување и реализирање на план на активности кои ќе се одвиваат по повод одбележување на Недела на детето и други позначајни датуми;
- Планирање и реализација на културно - забавниот живот, приредби, прослави и манифестации;
- Запознавање на децата со традицијата;
- Организација на натпреварувачки игри;
- Заеднички игри на родителите, децата и воспитно згрижувачкиот кадар;
- Проценка на степенот на реализација на содржините од воспитно образовната работа;
- Советот на воспитувачи редовно ќе одржува консултативни состаноци и разговори со родителите од сите аспекти за полесна адаптација на децата;
- Размена на информации помеѓу родителите и воспитувачите за постигнатите резултати во развојот на децата;
- Меѓусебни консултации на воспитно-згрижувачкиот кадар за организација и организација на сите културни и јавни манифестации.

3.9.4 Совет на негувателки

Советот на негувателки го сочинуваат сите негувателки во установата. Во текот на годината ќе решава за прашања од згрижувачко-воспитен и превентивно-здравствен карактер. Задачи на советот на негувателки ќе бидат:

- Унапредување на згрижувачко-воспитната дејност преку водење на тетратка за грижа на децата, задолжително дневно планирање на слободните активности;
- Грижа и превентивно здравствено делување кај децата;
- Правилна исхрана- значаен фактор за правилен развој на децата;
- Правилно држење на телото;
- Санитарно-хигиенски услови во објектите (занималните);
- Присуство на едукативни работилници, семинари и имплементација на стекнатите знаења;
- Естетско уредување на просторот во и пред занималната;

Покрај тоа советот на негователки редовно ќе одржува консултативни разговори со родителите, стручните служби, директорот, а по сопствено согледување ќе дава предлози за потреба од организирање на предавања по одредени актуелни теми од стручни лица за таа проблематика, со цел унапредување и подобрување на воспитно-образовната и згрижувачката работа на градинката.

Стручните активи ќе обработуваат теми од превентивно здравствен карактер, исхраната на децата, емоционалниот развој на децата, развојот на културно-хигиенските навики кај децата, развој на воспитно-образовниот потенцијал кај децата, развој на моториката, непосредна работа со децата на полето на развивање на логичко мислење преку организирање на многубројни истражувачки активности и игри со чија помош ќе се осознава самото себе, својата околина и тн.

За унапредување на воспитно-образовната работа ќе се планираат активности преку индивидуални и колективни форми на работа.

Преку редовно организирање на средби на советот на воспитувачки и згрижувачки работници, постојано и навремено ќе ги споделуваат и пренесуваат сознанијата стекнати на семинари или работилници, организирање на предавања со стручни лица со цел унапредување на воспитно образовната работа.

3.9.5 Стручно усовршување на воспитно-образовниот и згрижувачкиот кадар

Во текот на воспитната година стручното усовршување на кадарот ќе се реализира низ повеќе форми и активности и тоа:

-Проектите, содржините, целите, задачите и ресурсите се осмислуваат тимски во градинката, со цел усовршување на воспитно-образовниот процес во корелација со најновите педагошко-психолошки и научни истражувања и достигнувања. Низ проектите кои се работат со децата, се стекнуваат практични искуства за методолошкиот пристап кон разработка на темите, опсервација на текот на реализацијата на темата и анализа на тематскиот

приказ. Темата се презентира пред вработените, родителите, други стручни лица и гости.

-Учество на семинари и обуки организирани на локално и национално ниво, како и на меѓународно ниво.

-Серија на работилници за едукација на воспитно-згрижувачкиот кадар и запознавање со Програмата за рано учење и развој, како и инплементација на Стандардите за рано учење и развој кај деца од 0 до 6 години.

-Посета на симпозиуми, советувања, конференции од областа на педагогијата, психологијата, дефектологијата, здравството и слично.

-Едукација на кадарот во градинката преку организирани предавања од стручни лица.

-Стручни средби со вработени од други градинки.

-Редовно информирање на кадарот од нови изданија на стручна литература и учество на советувања и семинари кои ги организира Бирото за развој на образованието, Министерството за труд и социјална политика и други невладини и граѓански здруженија и организации.

-Набавка на ново издадена литература во градинката и следење на истата од страна на стручните лица.

-Индивидуално стручно усовршување преку самостојно следење на современа стручна литература од страна на кадарот;

-стручно усовршување преку практична примена на соодветни постапки и форми на работа од современите трендови;

Стручното усовршување ќе се врши и преку теоретски, практични и онлајн предавања и работилници организирани од стручни институции.

3.9.6 Активности за вклучување на децата во градинката

Детската градинка претставува поволна општествена и материјална средина со најдобри услови, средства и примери, поттици за развој на богати, разновидни и осмислени активности. Преку нив детето може да се ангажира, со задоволство и без пречки, а притоа користејќи ги своите потенцијали за холистички развој. Со тоа детето практично, конструктивно и творечки дејствува, игра, комуницира, соработува со своите врстници, со возрасните во градинката и надвор од неа. Основна цел на згрижувањето, воспитанието и образованието на децата од предучилишна возраст е создавање поволна, сигурна, стимулативна и едукативна средина, во која тоа на непосреден начин се здобива со искуства и постепено со организиран систем на содржини ќе се подготвува за создавањето и откривањето на себеси и својата околина. Сите достигнувања на човековото општество се темелат на културата, и тоа почнувајќи од духовната, националната, културата на образованието, културата на воспитанието, културата на говорот, културата на изразувањето, работната култура итн. Сите овие сегменти кои се однесуваат на подрачјето на културата и културниот напредок, вградени се во Програмата за воспитно-образовна работа.

Во детската градинка „Гонча Туфа“ при реализирање на згрижувачката и воспитно-образовната работа со децата, вработените секогаш имаат на ум дека:

*Децата се родени да се радуваат

*Децата се родени да истражуваат

- *Децата се родени да се чудат
- *Децата се родени да испробуваат и грешат
- *Децата се родени светот да го менуваат
- *Децата се родени да сакаат и да бидат сакани
- *Децата се родени да бидат деца и да не го забораваат тоа кога ќе пораснат.

3.9.7 Инклузија на децата со пречки во менталниот развој или телесна попреченост

Кога степенот на развој на детето не соодветствува со возраста, кога одредени фактори влијаеле на нормалниот психофизички развој на детето, тогаш ние возрасните со сето наше знаење, умеење, љубов, трпение и организација треба да учествуваме во секојдневието на тие деца. Средината на врсници, активностите прилагодени на возраста, координирани со степенот на развој, прилагодувањето на дидактичките материјали, ангажираноста на воспитно-згрижувачкиот тим, во соработка со родителите, се можноста за надминување на се она кое изгледа дека е различно од нормалното.

Појдовна основа за реализација на оваа инклузија е Програмата за рано учење и развој, која укажува дека секое дете учи и напредува со свое индивидуално темпо на развој, секое дете може да учи, во воспитно-образовната работа треба да се почитуваат индивидуалните специфичности, потреби, можности и интереси на секое дете како и потребите на неговото семејство. Секое дете има потенцијал да достигне до одреден развој во одредена возраст во текот на предучилишниот период.

Во Градинката како место каде организирано се делува врз развојот на децата, ќе се обрне внимание на следните активности:

- Идентификација на децата со пречки во менталниот развој или телесна попреченост, со почитување на различните можности, способности и нивни потреби;
 - Отвореноста на градинката за децата со лесна, до умерена ментална или телесна попреченост;
 - Создавање на сигурна, стимулативна средина за развој и учење на децата;
 - Соработка со семејствата и стручни лица и институции;
- Целта на оваа инклузија е:
- Учењето на комуникација;
 - Разбирање на она што им се зборува;
 - Соочување со секојдневниот живот;
 - Почитување на правилата на однесувањето и начинот на кој се реагира и се очекува и од другите да реагираат;
 - Активно вклучување во секојдневните активности и игри.

Секојдневните активности ќе се одвиваат во просториите за учење, опремени простории со центри за активност каде што материјалите им се достапни на децата, поставени на соодветна висина и означени, за да се поттикне нивната самостојност.

Децата напредуваат во средина која е прилагодена на нивните индивидуални потреби, а со тоа им се дава можност да уживаат во истите нешта што ги имаат другите деца: игра и дружба со другарчињата, прошетки и

излети, пеење и играње, гушкање, љубов...

Меѓусебната соработка и информираност на семејството и градинката, базирана на заемна доверба и партнерски однос, е еден од важните предуслови за постигнување на добри воспитно-образовни резултати со децата. Соработката со родителите се состои од:

- Индивидуални разговори и консултации;
- Групни разговори;
- Домашни посети и родителски состаноци;
- Создавање на тим кој поддржува и помага;
- Вклучување на родителите како партнери за донесување одлуки и за изработка на индивидуален образовен план (ИОП) за неговото дете;
- Активно учество на родителите во активностите со децата.

За успешно реализирање на оваа програма и помош во развојот и напредокот на децата со пречки во менталниот развој или телесна попреченост, градинката ангажира стручни лица во улога на лични асистенти за секое дете со попреченост преку проектот на општина Крушево за ангажирање на лица на позицијата едукатори и негуватели за лица со попречености, а и ќе соработува и со специјализирани институции и организации за деца со попреченост во развојот, ќе ги едуцира стручните лица преку нивно учество на едукативни семинари и работилници за деца со потешкотии во развојот.

Реализирајќи ги активностите и вклученоста на децата со пречки во менталниот развој или телесна попреченост во редовниот воспитно-образовен процес, придобивките се подеднакви за сите страни (децата со попреченост во развојот, останатите деца и возрасните), а тоа претставува хуманост, емпатија, грижа, одговорност и почит кон различностите.